

Plk. v. v. Karel Macháček – Rytíř lékařského stavu

František DOHNAL

Ústav informací Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně, Hradec Králové

Na slavnostním shromáždění dne 13. dubna t. r. v Míčovně Pražského hradu, kterému předsedal prezident České lékařské komory MUDr. David Rath, bylo vyhlášeno letošní udělení titulu Rytíř českého lékařského stavu. Stal se jím plk. v. v. MUDr. Karel Macháček, bývalý lékař československé armády.

Přibližme si alespoň jeho základní životopisná data: Narodil se 11. ledna 1916 v Brandýse nad Labem v rodině přednosty železniční stanice, mládí prožil v obci Vlkoš na Moravském Slovácku. Středoškolská studia absolvoval na Gymnáziu v Kyjově, kde maturoval v roce 1935.

Studoval Lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, studia však nemohl dokončit vzhledem k událostem podzimu roku 1939. Na Štědý den roku 1939 opustil ilegálně protektorát a přes Slovensko, Maďarsko a Jugoslávii se dostává do Libanonu a odtud posléze lodí do Francie. Vstupuje do čs. zahraničního vojska a je prezentován v táboře v jihofrancouzském Adge.

Po pádu Francie je v kontingentu vojáků přepravených do Velké Británie. Stává se členem Ústředního svazu československého studentstva v zahraničí, kterému se podařilo prosadit uznání 17. listopadu za Mezinárodní den studentstva. MUC. Macháček stojí u zrodu návrhu, aby 45 československých mediků dostudovalo na britských lékařských fakultách. On sám dostudoval konkrétně na univerzitě v Sheffieldu. V roce 1943 je spolu s ostatními promován na univerzitě v Oxfordu. Jako vojenský lékař sloužil nejprve v čs. nemocnici v Londýně-Hammersmith, později byl přidělen k čs. letectvu v rámci R.A.F.

Po válce působil na velitelství čs. vojenského letectva, v roce 1948 však odchází do exilu podruhé. Ve Velké Británii působil nejprve v univerzitní nemocnici v Sheffieldu, od roku 1951 provozoval s kolegy a válečnými druhy MUDr. Jiřím Lintnerem a MUDr. Přemyslem Sonnkem více než 30 let lékařskou praxi v Canvey Island.

V roce 1988 vyšla jeho kniha pamětí pod názvem Escape to England. MUDr. Karel Macháček byl rehabilitován a v roce 1990 povýšen do hodnosti plukovníka. Je nositelem řady britských a československých vojenských vyznamenání a medailí univerzit. V devadesátých letech několikrát navštívil VLA JEP, s jejímiž pracovníky jej pojí četné vazby.

Dne 13. dubna 2002 byl na Pražském hradě prezidentem České lékařské komory pasován na Rytíře českého lékařského stavu – viz barevná příloha s. IV, obr. 1–3.

Foto archiv ČLK (obr. 1) a autor (obr. 2 a 3)

Projev MUDr. Karla Macháčka při pasování na Rytíře českého lékařského stavu

Jsem Vám nesmírně vděčen za velkou poctu, kterou jste mi dnes udělili. Pro lékaře nemůže být většího uznání jeho kolegů a já si toho velice vážím. Stojím před Vámi jako prostý lékař, který se nemůže prokázat žádnou významnou vědeckou prací ani chorobou po něm pojmenovanou. Ale po celý život jsem se snažil být prospěšný nejen svým pacientům, ale také svému okolí a v nemalé míře i své vlasti.

Po celý život jsem byl ovlivněn ideologií humanitní demokracie našeho prvního prezidenta T. G. Masaryka, ve které jsem byl vychován v první Československé republice. Vážil jsem si toho, že jsem vyrostl v době, kdy poprvé po 300 letech měli Češi a Slováci svůj vlastní stát na úrovni jiných národů Evropy a který byl v mnoha směrech pokročilejší. Proto jsem tak těžce nesl ztrátu naší samostatnosti německou okupací s jejími brutálními následky v roce 1939. Zvláště události 17. listopadu 1939, se kterými jsem byl úzce spojen jako studentský funkcionář, mě hluboce ovlivnily. Byl jsem tehdy v posledním semestru studia medicíny, když české univerzity byly zavřeny.

Byla válka a jediným čestným východiskem byla obtížná cesta přes troje nepřátelské hranice do naší zahraniční armády v jižní Francii. Není možno v tomto krátkém projevu popisovat události, které následovaly, ale kromě služby svému národu jsem nezapomněl na úděl svých studentských kamarádů v koncentračních

táborech. A těch, kdo byli umlčeni v Protektorátě. Měl jsem příležitost upozornit na situaci svých kolegů z Lékařských fakult pražské a brněnské univerzity s výsledkem jejich dostudování na britských univerzitách.

Vrátil jsem se po válce domů jako lékař našich letců, jejichž hrdinství za války jsem byl svědkem, ale nebyl to už stejný domov, který jsem před šesti lety opustil. A když přišla únorová revoluce v roce 1948 s otevřenou diskriminací vůči nám, kteří jsme bojovali na Západě, ocitl jsem se podruhé v exilu. Když jsem po příjezdu do Anglie navštívil děkana Lékařské fakulty univerzity v Sheffieldu, přivítal mě slovy: „Wellcome home!“ (Vítejte domů).

Pracoval jsem několik let v univerzitní nemocnici v Sheffieldu, když se na mě obrátil můj dobrý přítel z brněnské Lékařské fakulty MUDr. Jiří Lintner, který za války sloužil u naší vojenské jednotky na Středním východě, že si otevřel lékařskou praxi na Canvey Island a že má víc práce, než bylo pohodlné zvládnout. Rád jsem přijal jeho nabídku spolupráce a společně jsme pokračovali v tom, co on úspěšně začal. Tato spolupráce – společně s dalším českým lékařem MUDr. Přemyslem Sonnkem – trvala 30 let do našeho odchodu do důchodu. Opouštěli jsme praxi – skoro současně – která měla 17 500 registrovaných pacientů a 8 lékařů. A mezi našimi pacienty byl i poslanec britské poslanecké sněmovny, který jednu dobu byl britským ministrem zdravotnictví.

Od té doby uplynulo již skoro 20 let, kdy jsem ve věku 67 let odcházel do důchodu, a od té doby převážně zapomněl, co jsem předtím 40 let dělal. Ale zůstal jsem na místě, kde jsem 50 let žil, kde se ke mně lidé stále hlásí a vděčně vzpomínají na dobu péče českých lékařů.

Během svého života v zahraničí jsem nikdy (kromě doby války) neztratil styk se svým domovem a přáteli. Neztratil jsem též kontakt se svými válečnými přáteli, kteří žijí v Anglii – po léta jsem ve výboru svazu našich válečných letců, kterým se snažím být prospěšný. To, že se dožiji svobodného Československa, jsem si ani ve snu netroufal představit.

Jsem nesmírně šťasten, že se dožívám tohoto dne a těžce nalézám slova, kterými chci vyjádřit svůj vděk za tuto velkou poctu, kterou jste mi udělili a kterou pokorně přijímám nejen za sebe, ale i za ty, kteří ve svém šlechetném povolání přišli o své životy během doby války za naši národní samostatnost.

Do redakce došlo 4. 7. 2002

Obr. 1: 13. duben 2002 - plk. v. v. MUDr. Karel Macháček je prezidentem České lékařské komory MUDr. Davidem Rathem v Mičovně Pražského hradu pasován na Rytíře českého lékařského stavu.

Obr. 2: Plk. v. v. MUDr. Karel Macháček se svou ženou Betty (s kyticí) a sestrou Vlastou.

Obr. 3: Mezi četnými gratulanty na Pražském hradě byl i rektor-velitel Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové plk. doc. MUDr. Svatopluk Býma, CSc.

